

VLADO BOŽIĆ

S PROFESOROM ANTOM GLAVIČIĆEM U ŠPILJI VLAŠKA PEĆ 1996. GODINE

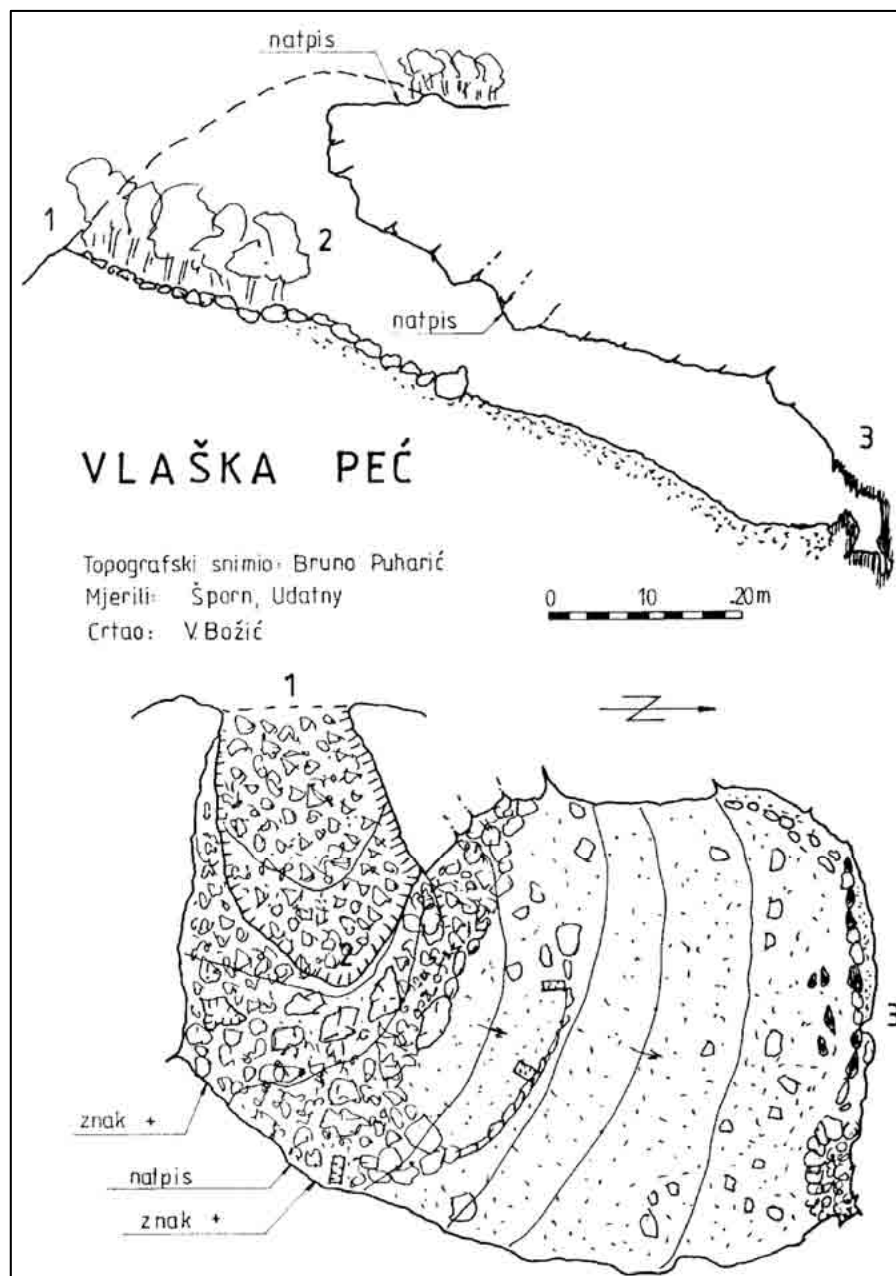
Vlado Božić
Braće Cvijića 17
HR 10000 Zagreb

UDK: 551.44(234 Velebit)
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2013-10-18

Špilja Vlaška peć, udaljena desetak km sjeverno od Senja, mala je špilja, gotovo cijela osvijetljena danjim svjetlom. Osim speleološkog, u njoj su obavljena paleontološka i arheološka istraživanja, kojima je ustanovljeno da su tu živjeli špiljski medvjedi te da su ljudi u njoj obitavali tijekom brončanog i željeznog doba. Prvo arheološko rekognosciranje Vlaške peći obavio je Ante Glavičić (1969.), koji je pokušao odgonetnuti i čudne natpise pokraj špilje i u špilji te je o njima pisao 1982. Autor je špilju istraživao od 1989., kada je počeo surađivati s Antom Glavičićem, a o zagonetnim znakovima pisao je 1992. Godine 1996. autor je posjetio Vlašku peć zajedno s Antom i Miroslavom Glavičićem, koji su u napuštenim sondama prethodnih istraživača tražili i našli još dijelova keramike. Nekoliko fotografija s tog izleta budi sjećanje na svestrano zanimanje prof. Ante Glavičića na povijest Senja i njegovu okolicu.

Glavne riječi: Ante Glavičić, špilja, Vlaška peć

Vlaška peć je relativno mala špilja, duga tek šezdesetak metara, ali ima prostranu dvoranu široku 50 m i visoku 8-10 m. Zbog širokog i visokog ulaza, gotovo je u cijelosti osvijetljena danjim svjetlom. Nalazi se desetak kilometara sjeverno od Senja, svega stotinjak metara zračne udaljenosti istočno od Jadranske magistrale, i osamdesetak metara iznad nje. Na topografskoj karti Delnice, 1:50000 špilja je označena samo imenom – ne i topografskim znakom za špilje. Koordinate špilje su: X = 4990,959, Y = 5489,948 i Z = 129 m, a ima i pločicu br. 01-0253.

Sl. 1. Karta položaja Vlaške peći

Sl. 2. Ulaz u špilju Vlaška peć, natpis bosančicom nalazi se na vrhu stijene (foto-arhiva: V. Božić)

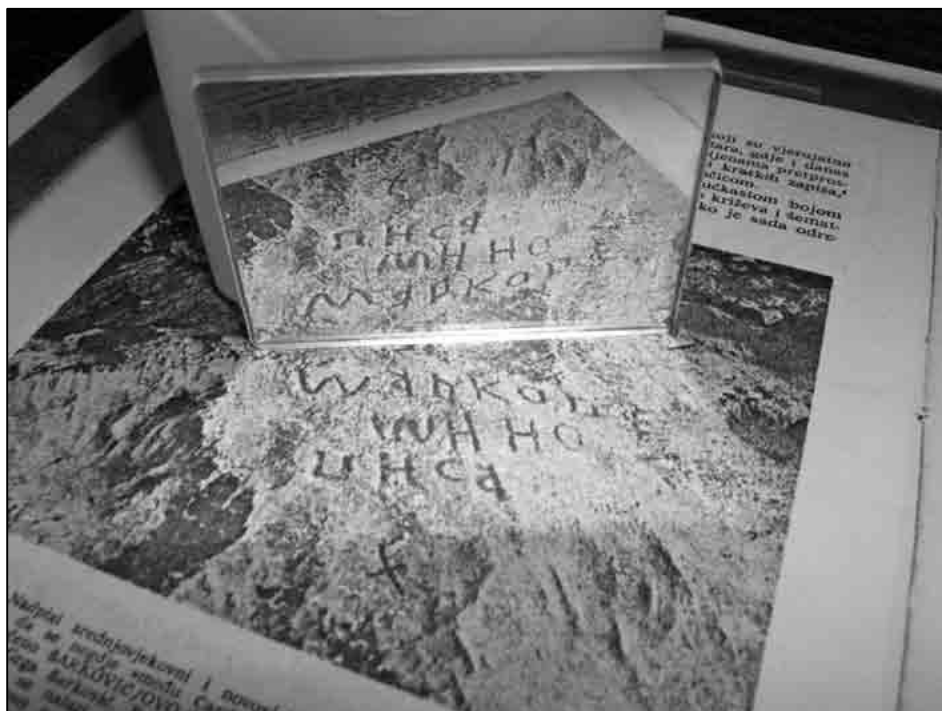
Špilja je odavno poznata i životinjama i ljudima. Životinje su je koristile još u davnoj pretpovijesti, o čemu svjedoče brojni nalazi zubi špiljskog medvjeda,¹ a koriste je još i danas, što je vidljivo po svježim tragovima srna i drugih manjih životinja, koje u špilju zalaze po vodu.²

Istraživanje boravka ljudi u špilji prvi je počeo prof. Ante Glavičić 1968. i pisao o tome u *Senjskom zborniku*.³ Špilju su 1972. posjetili članovi Speleološkog odsjeka Planinarskog društva "Platak" iz Rijeke i izradili prvi speleološki nacrt špilje. Nažalost, njihovo speleološko istraživanje ostalo je za javnost nepoznato, jer nigdje nije objavljeno. Nakon prestanka rada Speleološkog odsjeka PD "Platak" sva je njihova dokumentacija predana Komisiji za speleologiju Planinarskog saveza, a ova Speleološkom odsjeku PD "Željezničar" na pohranu.

¹ S. VUKSAN, 1909, 16-19; J. POLJAK, 1924, 259-260; M. MALEZ, 1955, 21; M. MALEZ, 1974.

² V. BOŽIĆ, 1992, 43-47.

³ A. GLAVIČIĆ, 1967-69, 8-11.

Sl. 3. Natpis iz špilje Vlaška peć čitan u ogledalu (foto-arhiva: V. Božić)

Pavle Vranjican i Stašo Forenbacher obavili su daljnja arheološka istraživanja,⁴ kojima je ustanovljeno da su špilju ljudi koristili u brončanom i željeznom dobu te da su u špiljskim taložinama arheolozima ostavili mnoštvo ostataka predmeta koje su koristili, najviše keramike.

O zagonetnim natpisima pokraj špilje i u samoj špilji pisali su gotovo svi koji su je posjetili.⁵ Nažalost, Kukuljević, Vuksan i Glavičić nisu uspjeli pročitati natpis pokraj špilje pisan bosančicom, već ga je 1975. odgonetnuo Šefik Bešlagić, ustanovivši da piše PISA MIIHO MARKOVIĆ. Problem je u tome što je natpis uklesan naopako, jer klesar koji ga je uklesao nije bio pismen. On je dobio natpis napisan na nekoj koži ili platnu, koju je položio licem prema tlu i natpis uklesao preko nje. Natpis je zato pisan naopako i teško razumljiv.

⁴ P.VRANJICAN - S.FORENBACHER, 1985, 53-55, S. FORENBACHER, 1987, 1-15.

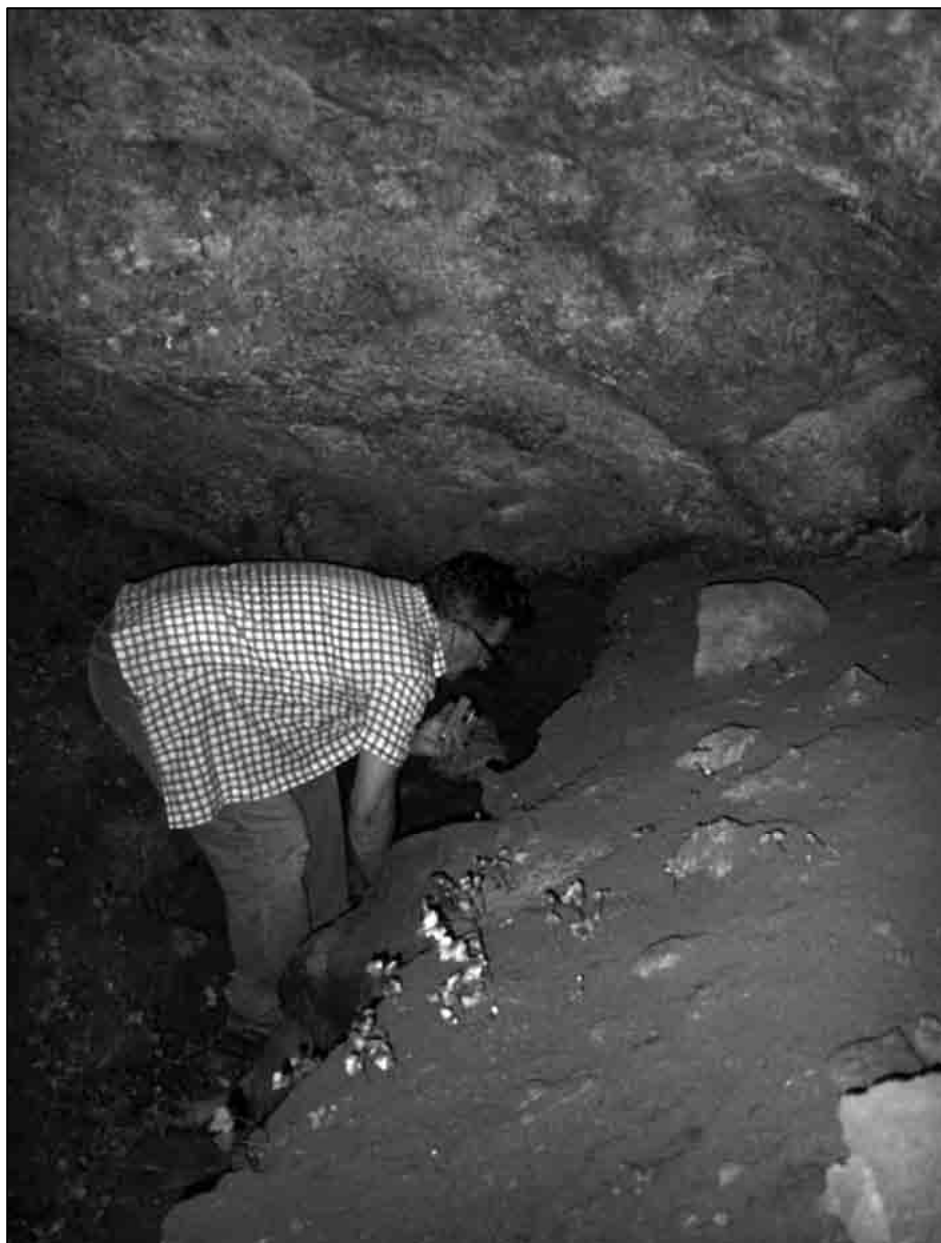
⁵ I. KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, 1891, 313; S. VUKSAN, 1909, 16-18; A. GLAVIČIĆ, 1967-1969, 8-11; A. GLAVIČIĆ, 1981-1982, 89-90; Š.BEŠLAGIĆ, 1975, 141-147; V. BOŽIĆ, 1992, 43-47.

Sl. 4. Ulomci keramike u Vlaškoj peći (foto-arhiva: V. Božić)

Nakon ovih spomenutih istraživanja više se nitko nije zanimao za Vlašku peć, ni za natpise ni za arheološke nalaze.

Meni je igrom slučaja prvi u ruke došao tekst Stjepana Vuksana iz 1909., koji me je uputio i na tekst Ivana Kukuljevića-Sakcinskog iz kojih je bilo vidljivo da tekst natpisa nisu protumačili. Vuksan je čak mislio da je tekst pisan grčkim slovima, što bi značilo da bi takav natpis bio najstariji u Hrvatskoj. Zagonetka ovog natpisa ponukala me da i sam potražim tu špilju. Koristeći ljetovanje 1989. u Senju posjetio sam špilju i potražio taj natpis. Nažalost, unatoč pomnog traženja natpis nisam našao, iako sam pregledao cijelu špilju. Uočio sam u stropu ulaznog dijela špilje neka udubljenja u stijeni koja bi mogla biti neka slova, ali sam zaključio da su to prirodne tvorevine a ne djelo ljudskih ruku. Našao sam i natpise i križeve pisane bijelom bojom u bočnoj stijeni ulaza u špilju, ali onaj zagonetni natpis nisam. Kako natpis nisam našao, otišao sam u Gradski muzej u Senju pitati ima li još kakav tekst o toj špilji. Tu sam upoznao prof. Antu Glavičića, tadašnjeg upravitelja muzeja, od kojega sam dobio i usmene podatke o položaju natpisa (natpis se nalazi oko 7 m od ruba špilje iznad najvišeg dijela otvora), njegove tekstove i tekstove Šefika Bešlagića posvećene baš tom problemu. U mojem Speleološkom odsjeku PD

Sl. 5. Prof. Ante Glavičić traži keramiku po staroj sondi u Vlaškoj peći
(foto-arhiva: V. Božić)

"Željezničar" pribavio sam nacrt špilje, koji je 1972. izradio Bruno Puharić, tada član Speleološkog odsjeka PD "Platak" u Rijeci i na nacrtu označio položaje natpisa koje sam u špilji našao te 1992. objavio članak o tim natpisima. Ustanovio sam da je Šefik Bešlagić još 1975. odgonetnuo tekst natpisa, čitajući ga naopako. Ja sam natpis odgonetnuo jednostavnije, uzeo sam fotografiju natpisa (iz članka prof. Ante Glavičića), stavio uz nju ogledalo i u njemu lijepo pročitao tekst PISA MIIHO MARKOVIĆ.

Boraveći ljeti u Senju više sam puta razgovarao s prof Antom Glavičićem o tim natpisima i tko je bio taj Miho ili Mijo Marković, koji je dao uklesati natpis. Ustanovili smo da su Markovići došli u Senj i okolicu početkom 17. st. i po tome zaključili da i taj natpis potječe iz istog razdoblja. Tada je i okolica špilje bila obrađivana, jer je i sada vidljivo da su tu nekada bili vinogradi i vrtovi, ali su sada zapušteni.

No, razgovarali smo i o arheološkim nalazima, kojih još uvijek ima po površini tla špilje, naročito ulomaka keramike. Baš zbog te keramike u ljetu 1996. u špilju smo se uputili s grupom mladića, Ante Glavičić, njegov sin Miroslav i ja. Razgledali smo natpise i ustanovili da one u špilji, koje je već djelomično prekrila sigovina ne možemo odgonetnuti pa su se Ante i Miroslav posvetili arheologiji. Počeli su najprije skupljati ulomke keramike po površini tla špilje a onda i po rubovima napuštenih sondi, iz kojih su virili i veći komadi. Budući da su jako pazili da se keramika ne ošteti, radili su to vrlo pažljivo pa je to potrajalo. Nakon nekog vremena Miroslav je predložio da je dosta "kopanja" i da krenemo doma. Međutim, Antu je uhvatila istraživačka strast pa nije prestajao. Ja sam razgledavao špilju i fotografirao. Miroslavu je već bilo toga dosta pa je počeo govoriti "Tata idemo", ali se Ante nije dao, rekao bi "Evo, još samo malo" i tako više puta. Tek kada je Miroslav izgubio strpljenje i počeo skupljati pronađene komade keramike Ante je odustao od daljnjeg traženja pa smo krenuli doma u Senj.

Surađivali smo od tada i dalje pa smo zajedno posjetili još jedan speleološki objekt – Ledenicu u Jovanović padežu na Štirovači. U jesen 2001. prof. Ante Glavičić bio je glavni organizator znanstvenog skupa *Velebit 2*, održanog u Senju i na Velebitu. Posjetili smo tada Krasno i Štirovaču, gdje smo se zajedno spustili u Ledenicu u Jovanović padežu, tj. jamu s ledom, duboku dvadesetak metara, u kojoj vikendaši iz Jovanović padeža čuvaju hranu zakopan u snijegu i ledu. Na kraju tog izleta slikao sam dio sudionika skupa ispred Upravne zgrade Šumarije u Krasnom na kojoj je i prof. Ante Glavičić. Uz ostalo i ovaj izlet na Velebit podsjetnik je na dobre organizatorske sposobnosti prof. Ante Glavičića.

Sl. 6. Prof. Miroslav Glavičić traži keramiku u Vlaškoj peći
(foto-arhiva: V. Božić)

Sjećanje na ove događaje osvježile su mi fotografije koje sam tada snimio. Kako sam ih snimao usput, bez ikakvih daljih namjera, postale su mi dragocjene, jer izazivaju uspomene na dragog čovjeka s kojim sam surađivao. Nažalost, više o prof. Anti Glavičiću saznao sam tek kad je umro, kad je o njemu napisano mnogo članaka i cijeli *Senjski zbornik* (za 2003.) posvećen njemu. Ovaj moj osvrt na posjet Vlaškoj peći 1996. i Velebit 2001., s ovih nekoliko fotografija samo je mali prilog poznavanju osobnosti i svestranosti zanimanja prof. Ante Glavičića.

Zahvalan sam prof. Anti Glavičiću na dobivenim podacima, jer su mi omogućili da i ja zadovoljim svoju želju za istraživanjem nepoznatog.

Literatura

- Šefik BEŠLAGIĆ, Natpis na bosančici u Krmpotama kod Senja, *Diadora*, VIII, Zadar, 1975, 141-147.
- Vlado BOŽIĆ, O starim natpisima u Vlaškoj peći, *Speleolog*, god. 38/39, Zagreb, 1992, 43-47.
- Stašo FORENBACHER, Vlaška peć kod Senja, *Opuscula arheologica*, 11-12, Zagreb, 1987, 1-15.

Sl. 7. Sudionici znanstvenog skupa *Velebit 2* u Krasnom 2001. godine
(foto-arhiva: V. Božić)

- Ante GLAVIČIĆ, Prehistorijski nalazi u Vlaškoj pećini i gradini zapadno od Senja, *Senjski zbornik*, III, Senj, 1967-1969, 8-11.
- Ante GLAVIČIĆ, Natpis bosančicom iznad Vlaške peći, *Senjski zbornik*, IX, Senj, 1981-1982, 89- 90.
- Ivan KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI, *Nadpisi sredovječni na crkvah, javnih i privatnih sgradah itd. u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb, 1891, 313.
- Mirko MALEZ, Vlaška peć, Nalazišta pećinskog medvjeda u Hrvatskoj, *Speleolog*, god. III, br. 1-2, Zagreb, 1955, 21.
- Mirko MALEZ, Vlaška peć, Istraživanja paleolitika i mezoolitika na području Liburnije, *Liburnijske teme*, I, Opatija, 1974.
- Josip POLJAK, *Vlaška peć, Pećine hrvatskog krša III, pećine hrvatskog primorja od Rijeke do Senja. Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije*, JAZU, 15, Zagreb, 1924, 259-260.
- Bruno PUHARIĆ, Vlaška peć, Fond stručne dokumentacije Speleološkog odsjeka HPD "Željezničar" Zagreb (preuzeto od SO PD "Platak" Rijeka), br. fascikla 418, br. objekta OG 3-103/1, 1972.
- Stjepan VUKSAN Fenomen krasa, *Glasnik hrvatskog prirodoslovnog društva*, god. XXI, Zagreb, 1909, 16-18.
- Pavle VRANJICAN – Stašo FORENBACHER, Prehistorijska nalazišta u špiljama duž obale Hrvatskog primorja, *Speleolog*, 30/31, Zagreb, 1985, 53-55.

WITH PROFESSOR ANTE GLAVIČIĆ IN THE VLAŠKA PEĆ CAVE 1996

Summary

The Vlaška Peć Cave, about 10 km north of Senj, is a small cave, almost entirely lit by daylight. Besides speleological research, paleontological and archaeological investigations have also been conducted, which have established that cave bears lived there and that humans also lived in it during the Bronze and Iron Ages. Ante Glavičić carried out the first archaeological reconnaissance of Vlaška Peć (in 1969), when he tried to figure out the strange inscriptions in and near the cave and he also wrote about them in 1982. The author has investigated the cave since 1989, when he began to cooperate with Ante Glavičić, and he wrote about the mysterious signs in 1992. In 1996 the author visited Vlaška Peć with Ante and Miroslav Glavičić, who in the abandoned test holes of previous investigators, looked for and found pieces of ceramics. Several photographs from that trip will bring back memories of the versatile Prof. Ante Glavičić, the history of Senj and its surroundings.

Keywords: Ante Glavičić, cave, Vlaška Peć